

رواق شهیدان

شهید مدافع سلامت
حجت‌الاسلام
جمال سابقینژاد

شهید حجت‌الاسلام سابقینژاد دوران ابتدایی را در کنار خانواده با خوشی گذراند و در سال ۱۳۷۲ در اندیشه صعود به قله عشق سر بر آستان جانان نهاد و در حوزه علمیه خوان شیراز رحل اقامت افکند تا گلپانگ سربلندی را بر مناره عشق سر دهد و در این حوزه علمیه، با عشق و اشتیاق به تحصیل علوم دینی پرداخت؛ چراکه این آرزوی پدر شهید بود که روزی فرزند دلبندهش را با لباس مقدس روحانیت ببیند.

وی بعد از سه سال راهی حوزه علمیه امیرالمؤمنین علیه السلام ایرانشهر شد. شهید در این حوزه، پله‌های علم و ترقی را پس از دیگری طی نمود و پایه سه حوزه را با موفقیت به پایان رساند و خود را از نظر اخلاقی و علمی پرپرا نمود؛ به‌طوری‌که دوستان و آشنایان زیادی پیدا کرد و محبت خود را بر دل همه انداخت.

شهید سابقینژاد بعد از پایه سه حوزه علمیه، با اشتیاق تمام و برای بالا رفتن از قله‌های علم و دانش، راهی حوزه علمیه امام‌صادق علیه السلام زاهدان شد و بیشترین بهره‌وری را از اساتید مجرب در این حوزه مقدس کسب کرد. ناگفته نماند این شهید سلامت، به‌مدت دو سال در حوزه‌های علمیه کرمان به تحصیل پرداخت و در همین دوران شکوفایی و طلایی بود که وی تشکیل خانواده داده و با خانواده‌ای مذهبی وصلت نمودند که ثمره آن ازدواج، چهار فرزند (سه پسر و یک دختر) می‌باشد.

شهید سابقینژاد به‌خاطر علاقه‌ای که به معارف اهل‌بیت علیهم السلام داشت، به حوزه علمیه امام صادق علیه السلام برای خدمت به مردم محروم زاهدان و پیروان اهل‌بیت علیهم السلام برگشت. او برای رسیدن به این امر، دو سال از بهترین دوران عمرش را با تلاش و کوشش شبانه‌روزی با فداکاری و جان‌فشانی با خدمات بسیار ارزنده و جهادی با مردم زاهدان سپری نمود؛ به‌طوری‌که همه مردم آن دیار، علما و روحانیون به آن شهادت می‌دهند.

خدمات ارزنده وی عبارتند از: برگزاری نماز جماعت، برپایی مجالس اهل‌بیت علیهم السلام و فاتحه‌گیری برای اموات و از همه مهمتر کار جهادی این شهید والامقام است که در بدترین شرایط کرونایی مشغول تدفین و تکفین و سایر خدمات برای فوت‌شدگان کرونایی شد. به‌طور جهادی و خستگی‌ناپذیر در خدمت مردم بود. با اوج‌گیری کرونای جهش‌یافته موسوم به دلتا کرونا و افزایش آمار متوفیان در زاهدان، وی روزانه ۱۰ ساعت در آرامستان بهشت محمد رسول‌الله صلی الله علیه و آله زاهدان به تغسیل و تدفین اموات کرونائی می‌پرداخت. و سرانجام این بیماری منحوس کرونا دامن‌گیر او هم شد و بعد از دوره سخت مرضی ششم ذی‌الحجه مصادف با شهادت مولایش امام محمدباقر علیه السلام روح بلندش به آسمان پیوست.

روحش شاد یادش گرامی باد!

آغاز ثبت‌نام طرح مطالعاتی آثار

آیت‌الله مصباح یزدی رحمته‌الله علیه

ثبت‌نام دوره تابستانی طرح مطالعاتی آثار آیت‌الله مصباح یزدی به‌صورت مجازی آغاز شد. به گزارش خبرگزاری حوزه، با توجه به لزوم بهره‌مندی طلاب از آثار و اندیشه‌های اندیشمندان نظام‌ساز با ایجاد سازوکارهایی مانند تدوین سیره‌ها و دوره‌های مطالعاتی، طرح مطالعه آثار آیت‌الله مصباح یزدی از سوی اداره اخلاق و تربیت معاونت تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه، با همکاری کانون تمدن نوین و مطالعه قریب به ۶۰ اثر معارفی آیت‌الله مصباح یزدی در چهار سطح (مرحله) برگزار می‌گردد.

طلاب در تمامی سطوح تحصیلی می‌توانند، در این دوره شرکت نمایند و زمان برگزاری دوره از ۱۵ تیر تا ۱۵ شهریور ۱۴۰۱ می‌باشد و علاقه‌مندان می‌توانند، برای ثبت‌نام تا ۱۴ تیرماه ۱۴۰۱ از طریق سامانه پیشخوان حوزه اقدام نمایند.

علاقه‌مندان جهت کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند، به سایت معاونت تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه به آدرس www.tahzib.ismc.ir مراجعه و یا با شماره ۰۲۱-۳۲۱۳۵۵۸۰ تماس حاصل نمایند.

تهذیب در حوزه به‌اندازه‌ای مهم است که اگر نگوییم همه چیز هست؛ ولی با قطعیت می‌توان گفت که بخش مهمی درآموزه‌های حوزوی را به خود اختصاص داده است. خبرگزاری حوزه برای آشنایی با فعالیت‌های حوزه علمیه در عرصه برنامه‌های تهذیبی و تربیتی، گفت‌وگویی با حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده نوری، معاون تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه انجام داده است که تقدیم علاقه‌مندان نشریه افق حوزه می‌شود.

❖ **در ابتدا درباره اهمیت تهذیب به‌ویژه در حوزه بگویید.**

● معاونت تهذیب و تربیت، متکفل تهذیب و تربیت جامع و متوازن و رسالت‌مدار طلاب علوم دینی است که نسبت به خانواده طلاب و کارکنان حوزه هم، مسئولیت و وظیفه دارد. به‌تعبیر کامل‌تر، مخاطب معاونت تنها طلاب نیستند؛ بلکه خانواده آنها و کارکنان حوزه هم، جامعه هدف این معاونت هستند.

اهمیت تهذیب و تزکیه و معنویت برای همگان روشن است؛ البته در این عرصه دو نگاه وجود دارد؛ نگاه قسمی و نگاه مقسمی؛ نگاه قسمی یعنی اینکه تهذیب و تربیت را هم‌عرض آموزش، پژوهش و دیگر امور در حوزه در نظر بگیریم و آن را معاونتی در عداد دیگر معاونت‌ها بدانیم. در کنار این نگاه، یک رویکرد مقسمی هم باید به تهذیب و تربیت داشته باشیم؛ به این صورت که باید تمام فعالیت‌های حوزه زیر چتر جامع تهذیب و تربیت باشد و عملکرد تمام معاونت‌ها، به‌نوعی فعالیت تربیتی محسوب شود و به تهذیب و تربیت طلاب کمک کند.

تهذیب و تربیت به این معنا چیزی در عرض و قسم دیگر فعالیت‌ها نیست؛ بلکه حاکم بر تمام فعالیت‌ها محسوب می‌شود و باید همه فعالیت‌ها، فرایندها، قوانین، طرح‌ها و برنامه‌ها، نظامات و سایر متعلقات دیگر معاونت‌های حوزه، پیوند تهذیب و تربیتی داشته باشد.

یکی از مهم‌ترین وظایف این معاونت این است که نسبت به تمام اجزای حوزه، دآوری تهذیبی و تربیتی داشته باشد و آنها را از حیث اثرگذاری بر تهذیب و تربیت طلاب ارزیابی کند. برای این کار باید پیوست‌های تهذیبی و تربیتی از سوی این معاونت تنظیم و عرضه شود و به‌صورت مستمر بر نحوه درست اجرای آن نظارت داشته باشد.

معاونت تهذیب و تربیت، هم در فرایند تولید قوانین و طرح‌ها و برنامه‌ها باید حضور داشته باشد و هم پس از آن، در عرصه ضمیمه کردن پیوست‌ها تلاش داشته باشد که در این راستا، تاکنون چند پیوست‌های تهذیبی آماده و انجام شده است.

❖ **فعالیت‌های معاونت تهذیب و تربیت در چه بخش‌ها و زمینه‌هایی انجام می‌شود؟**

● این معاونت چهار مدیریت دارد. یکی از این مدیریت‌ها، مدیریت مطالعات و برنامه‌ریزی است که عقل منفصل و قوه متفکره معاونت است و در طراحی‌های کلان و سیاست‌گذاری‌ها و افق‌نگاری‌های معاونت همکاری می‌کند.

اداره دوم، مدیریت اخلاق و تربیت است که دارای وظایف و بخش‌های متعددی است. اداره سوم اداره مشاوره و خانواده است که خدمات مشاوره‌ای و مرتبط با ارتقای سطح تربیتی خانواده طلاب بر عهده آنهاست و اداره چهارم، اداره قرآن و حدیث است که در راستای ارتقای قرآن و حدیثی حوزه تلاش می‌کند؛ فعالیت‌های این مدیریت، در عرصه آموزشی و

ترویجی و مدارس حافظان قرآن کریم می‌باشد.
❖ **عملکرد مدیریت مطالعات و برنامه‌ریزی به چه صورت است؟**

● مطالعات و برنامه‌ریزی، چشم‌انداز کلان و افق حرکت معاونت را معلوم می‌کند و خدمات فکری و مطالعاتی، به دیگر ادارات معاونت هم می‌دهد.

در این اداره‌کل، چند کارمند رسمی هستند که متکفل راهبری برنامه‌ها هستند. میزهای مطالعاتی در ذیل این اداره شکل گرفته است که شامل کارگروه‌های مشورتی هستند. این کارگروه‌ها به‌صورت موضوعی در موضوعات مختلف به معاونت تهذیب و تربیت کمک فکری می‌کند. بخشی از عملکرد این اداره هم، شامل یک دسته طرح‌های پژوهشی است که به‌صورت برون‌سپاری انجام می‌شود.

❖ **همان‌طور که گفتید، یکی از گسترده‌ترین بخش‌های این معاونت، اداره‌کل اخلاق و تربیت است، درباره عملکرد آن توضیح بفرمایید.**

● در اداره اخلاق و تربیت مهم‌ترین فعالیت‌های این معاونت انجام می‌شود. این اداره در گذشته سه بخش مهم داشت که در مدیریت جدید این معاونت، این اداره توسعه یافت و دو ضلع دیگر به آن اضافه شد.

در گذشته اداره اخلاق و تربیت، بیشتر فعالیت‌های معاونت تهذیب و تربیت در عرصه اخلاق و تربیت و امور اساتید اخلاق را دنبال می‌کرد. این عرصه شامل: شناسایی اساتید، احراز صلاحیت، رتبه‌بندی و جایگاه‌شناسی و جریان‌شناسی اساتید اخلاق و مکاتب مرتبط با اخلاق و

تربیت است. بهره‌گیری و اعزام اساتید اخلاق به مدارس کشور، هم‌اندیشی اساتید اخلاق، دانش‌افزایی و هم‌افزایی و شبکه‌سازی اساتید اخلاق، از دیگر کارهایی است که در امور اساتید اخلاق صورت می‌گیرد.

یکی دیگر از کارهایی که ذیل اداره اخلاق و تربیت از گذشته بوده و تا امروز هم ادامه دارد، موضوع تلبیس است که طلابی که بخواهند، مجوز تلبیس بگیرند، در سامانه مربوط ثبت‌نام می‌کنند و پس از احراز صلاحیت‌های اولیه، کارگاه‌هایی را می‌گذرانند و مصاحبه می‌شوند و مجوز برای آنها صادر می‌شود.

مدیریت درس‌های اخلاق حوزه چه درس‌های اخلاق عمومی کشوری که عمدتاً در قم برگزار می‌شود و چه درس‌های اخلاقی که در استان‌ها و مدارس برگزار می‌شود، در عرصه سیاست‌گذاری‌های کلان با همین اداره است.

از دیگر کارهای مهم این اداره، تدوین نظام‌نامه جامع تربیتی است که در واقع برنامه فعالیت‌های اخلاقی و تربیتی که یک طلبه از بدو ورود به حوزه‌های علمیه تا پایان باید طی کند و مراحل، فرایندها و فعالیت‌هایی که مربوط به این موضوع است، در این نظام‌نامه جامع تربیتی حوزه‌های علمیه رقم خورده است و اداره اخلاق و تربیت آنها را دنبال می‌کند.

البته نظام‌نامه اخلاق حوزه پیشتر تدوین و ابلاغ شده است و بر اساس آن، مدارس فعالیت می‌کردند. در دوره اخیر در نظام‌نامه بازنگری شده که بر اساس نظریه تربیتی پشتیبان انجام شده است.

❖ **در خصوص بحث اخلاق و اساتید، متکفل امور ی هستید؛ از جمله رتبه‌بندی و دانش‌افزایی اساتید اخلاق.**

● **معیار شما در رتبه‌بندی اساتید چیست؟ در موضوع اخلاق و اساتید این عرصه، در گذشته نگاهی بر اساس واحدهای درسی، نمرات، پژوهش‌ها و... نبوده است؛ بلکه نگاهی که در این عرصه حاکم است، ایصال الی‌المطلوب است که از سوی استاد صورت گرفته و قرار است، دست طلاب را بگیرد و در آن مسیر قرار دهد. آیا این رویکرد شما با سنت سلفا اخلاق در حوزه یکی است؟**

● نگاه ما به اخلاق نگاه دانشی و آکادمیک و مدرکی نیست؛ بلکه همان سیر ارتقایی وجودی است. الان کارگروهی

برای این موضوع دور هم جمع می‌شوند و بر اساس ملاک‌هایی که نوشته شده، آن کارگروه اظهار نظر می‌کند. این ملاک‌ها روشن است و هرکدام ضریب خاصی دارد و بر اساس آن، اساتید را ارزشیابی می‌کنند. این البته نیاز به کار پژوهشی دقیق و گسترده دارد که این ملاک‌ها، ملاک‌های عالمانه‌ای باشد.

❖ **در عرصه تلبیس هم این سؤال وجود دارد که در گذشته تلبیس صورت می‌گرفت و اساتید و خود طلاب، ناظر بر رفتارشان بودند. این بحث تلبیسی که شما در آن فعالیت دارید، چه کارهای جدیدی انجام می‌دهد که در گذشته انجام نشده‌بود؟**

● کسی که ملبس به لباس روحانیت می‌شود، باید صلاحیت‌های حداقلی و اولیه علمی، اخلاقی و تربیتی را داشته باشد. بنابراین این صلاحیت‌ها باید در جایی احراز شود. نکته دوم اینکه طلاب بر پوشیدن این لباس تشویق شوند و بدانند، این لباس، لباس رزم و خدمت و هویت آنهاست. طلبه‌ها باید بر پوشیدن این لباس تشویق شوند؛ بنابراین فرهنگ‌سازی برای پوشیدن این لباس باید انجام پذیرد؛ به‌گونه‌ای که وقتی این لباس را می‌پوشد، به آن اعتقاد راسخ داشته باشد.

نباید این‌گونه باشد که بعد از مدتی، احساس ندامت و پشیمانی بکند؛ بلکه باید احساس افتخار و عظمت داشته باشد. این اتفاق در طلبه باید یک جایی بیفتد. نهادی که در عرصه فرهنگ‌سازی این لباس کار می‌کند، معاونت تهذیب و تربیت است و احراز صلاحیت‌ها هم در آن انجام می‌شود؛ البته برای اینکه طلبه‌ها صلاحیت‌های اولیه را به دست آورند، کارگاه‌های آموزشی هم در نظر گرفته شده است که قبل از اینکه مجوز را داشته باشند، کارگاه‌ها را هم باید بگذرانند که این معاونت متکفل برگزاری کارگاه‌هاست.

❖ **درباره نظام‌نامه جامع تربیتی حوزه و تغییراتی که در آن ایجاد شده، توضیح دهید.**

● نظام‌نامه جامع تهذیبی حوزه در حدود چهار سال پیش، به مدارس علمیه ابلاغ شده و همچنان در حال اجرا می‌باشد. این نظام‌نامه در سال گذشته به‌صورت کتاب با عنوان نظام‌نامه تهذیبی حوزه منتشر شده است.

برای تدوین نظام‌نامه جامع تربیتی جدید و تکمیل آن، چند مسئله مد نظر قرار گرفته است. نخست اینکه ساخت‌های تربیتی جامع در نظر گرفته شده است که در گذشته ساخت‌های تربیتی به سه ساخت تربیت اخلاقی و معنوی، عبادی و مناسکی و خانوادگی پرداخته بود.

در نظام‌نامه تربیتی جدید، این ساخت‌ها به ۱۴ ساخت توسعه یافته که شامل ساخت‌های؛ تربیتی و اعتقادی، ایمانی، عبادی و سلوکی، فکری و ذهنی و عقلانی، خلقی و شخصیتی، زیستی و بدنی و جسمی، هنری و زیبایی‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی، خانوادگی، اقتصادی و معیشتی، جمعی و تشکیلاتی، صنفی و رسالتی، سیاسی و انقلابی، تمدنی و محیطی.

این چهارده ساخت تربیتی به‌عنوان جدول شخصیتی جامع طلبه است که باید به‌صورت موازی در همه این ساخت‌ها رشد داشته باشد. خروجی حوزه‌های علمیه چنین کسی است.

نهادی که باید تضمین و تأمین بدهد که خروجی حوزه در تمام این ساخت‌ها رشد کند، معاونت تهذیب و تربیت

تدوین نظام‌نامه تربیتی حوزه علمیه در ۱۴ ساخت

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده نوری، معاون تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه

است.

نکته دوم در این عرصه، یک اندیشه پشتیبان و نظریه محوری با عنوان نقطه ثقل فعالیت‌های تربیتی است که به‌عنوان یک چتر حاکم بر تمام فعالیت‌های تربیتی در همه این ساخت‌ها و راهبرد تربیتی در تمام این ساخت‌ها تحت عنوان «سلوک ایمانی مجاهدانه» می‌باشد. طلبه باید ذیل یک سلوک ایمانی مجاهدانه در تمام ساخت‌ها قرار گیرد.

بنابراین می‌گوییم: طلبه در ساخت زیستی، جسمی و بدنی رشد یافته باشد؛ یعنی نشاط جسمی و آمادگی‌های بدنی باید او را برای یک سلوک ایمانی مجاهدانه آماده سازد. این شعار در تمامی ساخت‌های ذکرشده جاری است.

❖ **این نظام‌نامه در چه مرحله‌ای است؟**

● در حال تکمیل است و فرهنگ‌سازی آن شده و به‌صورت غیررسمی در جاهای مختلف در برنامه‌های آموزشی، در برنامه رهیافت برای معاونان تهذیب مدارس علمیه و... مطرح می‌شود؛ ولی نسخه نهایی کار عرضه و ابلاغ نشده است.

در فعالیت‌های دیگر اداره اخلاق و تربیت چیزی که اهمیت زیادی دارد، توسعه امور معرفی است که به‌صورت جدی دنبال می‌شود و بخش مهمی را به خود اختصاص داده است که یکی از رسالت‌های اصلی معاونت تهذیب و تربیت است. به این معنی که تهذیب و تربیت طلاب، باید معرفت‌بنیان و بر پایه باورهای راسخ ایمانی شکل گرفته باشد.

طلبه رشید و تربیت‌یافته و مهذب طلبه‌ای نیست که صرفاً اهل نماز شب و اخلاق خوش باشد؛ بلکه از بن ندان معتقد به آرمان دین باشد و یک تصویر جامع از منظومه تعالیم دینی داشته، نسبت به آن عشق ورزد و تهذیب شخصیتی داشته و در آن مسیر حرکت کند. این امور معرفی بر عهده معاونت تهذیب و تربیت قرار داده شده و دنبال می‌شود.

برنامه‌ای که ۱۰ سال دنبال می‌شود، طرح مطالعه آثار شهید مطهری رحمته‌الله علیه است. البته ادامه دارد و قالب‌های جدیدی برای آن قرار داده شده است. در گذشته این طرح یک سبک داشت؛ ولی امروز در سبک‌های مختلفی از جمله بینش مطهر دنبال می‌شود.

در کنار آن، طرح ولایت را با همکاری مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله علیه اجرا می‌کنیم. در کنار آن، طرح نظام جامع اندیشه اسلامی راداریم و چند طرح هم، در حال مطالعه و بررسی است. طلبه در دوره ۶ ساله مقدماتی، حداقل باید یکی از این دوره‌های معرفی را طی کند.

❖ **احساس نمی‌کنید که صرفاً اجرای طرح مطالعاتی آثار**

● **شهید مطهری در عین اهمیت و جایگاهی که دارد، اکتفا کردن به حداقل‌ها باشد. آثار این شهید، برای همگان اثرگذار است؛ ولی به نظر تان شایسته نیست، برای طلاب، مطالعه آثاری مانند آثار حضرت امام خمینی رحمته‌الله علیه را نیز برنامه‌ریزی کرد؟**

● در طرح نظام جامع اندیشه اسلامی که یکی از طرح‌های معاونت است، ۸ اندیشمند به‌عنوان متفکران بزرگ انقلاب اسلامی مطرح شده‌اند. امام و رهبری در رأس و همچنین علامه طباطبایی و شهید سید محمدباقر صدر، شهید مطهری، شهید بهشتی و آیت‌الله مصباح یزدی و آیت‌الله جوادی آملی. این هشت متفکر، به‌عنوان متفکران بزرگ انقلاب اسلامی که تمدن‌گرا و نظام‌اندیش بوده و هستند، محور قرار گرفتند و اندیشه آنها مطرح می‌شود.

ادامه در صفحه بعد